

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΣΟΡΤΑΡΙΣΜΑ

MICHAEL LEWIS

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΣΟΡΤΑΡΙΣΜΑ

ΠΟΝΤΑΡΟΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Μετάφραση: **Νίκος Ρούσσος**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΣΟΡΤΑΡΙΣΜΑ

Τίτλος πρωτοτύπου: The Big Short

Συγγραφέας: Michael Lewis

Μετάφραση: Νίκος Ρούσσοσ

Επιμέλεια-Διόρθωση: Αλέξανδρος Καρατζάς

© 2010, Michael Lewis

© 2010, Εκδόσεις Κυριάκος Παπαδόπουλος Α.Ε. για την ελληνική γλώσσα

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμιά διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της. Κατά το Ν. 2387/20 (όπως έχει τροποποιηθεί με το Ν. 2121/93 και ισχύει σήμερα) και κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με το Ν. 100/1975), απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αποθήκευση σε κάποιο σύστημα διάσωσης και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου με οποιονδήποτε τρόπο ή μορφή, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2010

Πρώτη ανατύπωση: Δεκέμβριος 2010

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Καποδιστρίου 9, 144 52 Μεταμόρφωση Αττικής

τηλ.: 210 2816134, e-mail: info@epbooks.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Μασσαλίας 14, 106 80 Αθήνα, τηλ.: 210 3615334

www.epbooks.gr

ISBN 978-960-484-161-5

*Για τον
Μάικλ Κίνσλεϊ*

Στον οποίο ακόμα οφείλω ένα άρθρο

Ακόμα και τα δυσκολότερα ζητήματα μπορείς να τα εξηγήσεις στον πλέον βραδύνοα εάν αυτός δεν έχει ήδη διαμορφώσει άποψη για τούτα· όμως το απλούστερο πράγμα είναι αδύνατον να το αποσαφηνίσεις στον πλέον νοήμονα εάν αυτός είναι ακλόνητα πεπεισμένος, δίχως την παραμικρή αμφιβολία, ότι ήδη γνωρίζει όσα του αναφέρεις.

Λέων Τολστόι, 1894

Περιεχόμενα

<i>Πρόλογος</i>	Το πνεύμα του κακού	13
<i>Κεφάλαιο 1</i>	Μια ιστορία με μυστικές καταβολές	21
<i>Κεφάλαιο 2</i>	Μεταξύ των τυφλών...	52
<i>Κεφάλαιο 3</i>	«Πώς να πει ψέματα κάποιος που δεν ξέρει αγγλικά;»	96
<i>Κεφάλαιο 4</i>	Πώς να ξεζουμίσετε έναν οικονομικό μετανάστη	125
<i>Κεφάλαιο 5</i>	Κατά τύχη καπιταλιστές	149
<i>Κεφάλαιο 6</i>	Ο Σπάιντερμαν στο Venetian	189

<i>Κεφάλαιο 7</i>	Το Μεγάλο Κυνήγι του Θησαυρού	218
<i>Κεφάλαιο 8</i>	Η μεγάλη σιγή	240
<i>Κεφάλαιο 9</i>	Ο θάνατος ενός ενδιαφέροντος	266
<i>Κεφάλαιο 10</i>	Δύο άντρες στην ίδια βάρκα	298
<i>Επίλογος</i>	Τα πάντα σχετίζονται μεταξύ τους	331
<i>Ευχαριστίες</i>		347

Το πνεύμα του κακού

Η προθυμία μιας τράπεζας επενδύσεων της Γουόλ Στριτ να με πληρώνει εκατοντάδες χιλιάδες δολάρια για να δίνω επενδυτικές συμβουλές σε μεγάλους ανθρώπους εξακολουθεί ακόμα και σήμερα να μου είναι ανεξήγητη. Ήμουν τότε είκοσι τεσσάρων ετών και δεν είχα καμιά εμπειρία ούτε ενδιαφερόμουν ιδιαίτερα να μαντεύω ποιες μετοχές ή ποια ομόλογα θα ανέβαιναν και ποια θα 'πεφταν. Δουλειά της Γουόλ Στριτ, κατά βάση, είναι να κατανέμει κεφάλαια: να κρίνει σε ποιους πρέπει να δοθούν και σε ποιους όχι. Πιστέψτε με, δεν είχα την παραμικρή ιδέα. Ποτέ δεν είχα παρακολουθήσει μαθήματα λογιστικής, ποτέ δεν είχα δική μου επιχείρηση, ποτέ δεν είχα έστω δικές μου αποταμιεύσεις να διαχειριστώ. Το 1985 βρέθηκα να δουλεύω στη Salomon Brothers και το 1988 αποχώρησα πλουσιότερος, όμως, παρ' όλο που κατέγραφα εκείνη την εμπειρία σε βιβλίο, η όλη υπόθεση εξακολουθεί να μου φαίνεται εντελώς παράλογη – αυτός ήταν κι ένας από τους λόγους που μου ήταν τόσο εύκολο να απαρνηθώ τόσα πολλά λεφτά. Θεώρησα ότι εκείνη η κατάσταση δεν μπορούσε να συνεχιστεί. Δεν θ' αργούσε η στιγμή που κάποιος θ' αναγνώριζε ότι ήμουν τσαρλατάνος – όπως και πολλοί άλλοι που ήταν, πάνω κάτω, σαν κι εμένα. Δεν θ' αργούσε η στιγμή που θα έφτανε η Μέρα της

Κρίσης, όταν η Γουόλ Στριτ θα ξυπνούσε κι εκατοντάδες, αν όχι χιλιάδες, νεαροί σαν κι εμένα, που δεν είχαν κανένα λόγο να βάζουν τεράστια στοιχήματα με τα λεφτά των άλλων ή να πείθουν άλλους να βάζουν αυτά τα στοιχήματα, θα εκδιώκονταν κακήν κακώς από τον χρηματοπιστωτικό κόσμο.

Όταν κάθισα να καταγράψω την εμπειρία μου –σ’ ένα βιβλίο με τίτλο *Liar’s Poker*– είχα τη νοοτροπία του νέου που νομίζει ότι πρόλαβε να την κάνει όσο η μπάτσα ήταν ακόμα καλή. Απλώς έγραφα ένα μήνυμα και το ‘χωνα σ’ ένα μπουκάλι, για να το βρουν όσοι θα περνούσαν από κείνα τα μέρη στο απώτερο μέλλον. Έκρινα ότι, αν δεν τα ‘γραφε όλα αυτά με χαρτί και με μολύβι κάποιος «μυημένος», κανένας άνθρωπος του μέλλοντος δεν θα πίστευε ποτέ ότι είχαν όντως συμβεί.

Μέχρι τότε, σχεδόν ό,τι είχε γραφτεί για τη Γουόλ Στριτ αφορούσε την αγορά μετοχών. Η αγορά μετοχών ήταν εξαρχής το πεδίο όπου δραστηριοποιούνταν το μεγαλύτερο μέρος της Γουόλ Στριτ. Το δικό μου βιβλίο αφορούσε κυρίως την αγορά ομολόγων, επειδή η Γουόλ Στριτ είχε αρχίσει πια να βγάζει ακόμα περισσότερα λεφτά τιτλοποιώντας και πουλώντας και διακινώντας το διογκούμενο χρέος της Αμερικής. Κατάσταση που επίσης θεωρούσα ότι δεν μπορούσε να συνεχιστεί. Νόμιζα ότι έγραφα κάτι σχετικό με τη δεκαετία του 1980 στις ΗΠΑ, μια περίοδο κατά την οποία ένα μεγάλο έθνος απώλεσε την οικονομική λογική του. Περίμενα ότι οι αναγνώστες του μέλλοντος θα έφριπταν διαβάζοντας ότι το 1986 ο διευθύνων σύμβουλος της Salomon Brothers, ο Τζον Γκούτφρεντ, αμειβόταν με 3,1 εκατομμύρια δολάρια τη στιγμή που βύθιζε αυτόνδρη την επιχείρηση. Περίμενα ότι θα ‘μεναν με το στόμα ανοιχτό από κατάπληξη διαβάζοντας την ιστορία του Χάουι Ρούμπιν, του διαπραγματευτή ενυπόθηκων ομολόγων της Salomon, ο οποίος μετακινήθηκε στη Merrill Lynch κι ευθύς αμέσως έχασε 250 εκατομμύρια δολάρια. Περίμενα ότι θα σοκάρονταν μαθαίνοντας ότι, μια φορά κι έναν καιρό στη Γουόλ Στριτ, οι διευθύνοντες σύμβουλοι δεν είχαν παρά μιαν αμυδρή μόνο ιδέα των περίπλοκων κινδύνων που αναλάμβαναν οι αρμόδιοι για τις αγοραπωλησίες ομολόγων υφιστάμενοί τους.

Κάπως έτσι το φανταζόμουν· εκείνο που ποτέ δεν μπορούσα να φανταστώ ήταν ότι ο μελλοντικός αναγνώστης θα μπορούσε ν' ανατρέξει σε κάτι από όλα αυτά, ή στη δική μου ιδιαίτερη εμπειρία, και να πει «Πόσο γραφικά είν' όλα αυτά». Πόσο *αθώα*. Ούτε στιγμή δεν υποψιαζόμουν ότι το χρηματοπιστωτικό σκηνικό της δεκαετίας του 1980 θα διατηρούνταν για δύο ακόμα ολόκληρες δεκαετίες, ή ότι η διαφορά της Γουόλ Στριτ με την πραγματική οικονομία θα εξελισσόταν από διαφορά ως προς το μέγεθος σε διαφορά ως προς τη φύση. Ότι ένας και μόνο διαπραγματευτής ομολόγων θα πληρωνόταν 47 εκατομμύρια δολάρια το χρόνο και θα 'νιωθε ριγμένος. Ότι η αγορά ενυπόθηκων ομολόγων που είχε επινοηθεί στην αίθουσα αγοραπωλησιών της Salomon Brothers, και η οποία είχε δώσει τότε την εντύπωση ότι ήταν εξαιρετική ιδέα, θα οδηγούσε στην πιο αμιγώς *χρηματοπιστωτική* οικονομική καταστροφή της Ιστορίας. Ότι ακριβώς είκοσι χρόνια από τότε που ο Χάουσι Ρούμπιν γινόταν πασίγνωστος εξαιτίας του σκανδάλου της απώλειας 250 εκατομμυρίων δολαρίων, ένας άλλος διαπραγματευτής ενυπόθηκων ομολόγων ονόματι Χάουσι, αυτός στη Morgan Stanley, θα έχανε 9 *δισεκατομμύρια* δολάρια από μία και μόνο χρηματοπιστωτική πράξη και θα 'μενε ουσιαστικά άγνωστος, χωρίς ποτέ κανείς —πέρα από έναν μικρό κύκλο ατόμων εντός της τράπεζας— να μάθει τι είχε κάνει ή γιατί.

Όταν κάθισα να γράψω το πρώτο μου βιβλίο δεν είχα κανέναν σπουδαίο στόχο, παρά μόνο να διηγηθώ μια ιστορία που μου φαινόταν άξια λόγου. Αν με κερνούσατε κάνα δυο ποτά κι έπειτα με ρωτούσατε τι επίπτωση θα 'χε το βιβλίο μου στον κόσμο, θα 'λεγα κάτι του σιλι «Ελπίζω πως όσοι φοιτητές κολεγίων προσπαθούν ν' αποφασίσουν τι θα κάνουν στη ζωή τους μπορεί να το διαβάσουν, και τελικά ν' αποφασίσουν πως είναι ανοησία να προδώσουν τον εαυτό τους και να παρατήσουν τα πάθη τους ή την όποια κλίση τους προκειμένου να μπουν στους χρηματοπιστωτικούς κύκλους». Ήλπιζα ότι όλο και κάποιος πανέξυπνος πιτσιρικάς από το Πανεπιστήμιο Ohio State, ο οποίος στην πραγματικότητα ήθελε να γίνει ωκεανογράφος, θα διάβαζε το

βιβλίο μου, θ' απέρριπτε μετά βδελυγμίας την προσφορά που θα του έκανε η Goldman Sachs, και θα 'βγαινε στη θάλασσα.

Αυτό το μήνυμα κάπου χάθηκε. Έξι μήνες αφότου κυκλοφόρησε το *Liar's Poker* είχα κατακλυστεί από επιστολές φοιτητών του Πανεπιστήμιου Ohio State, οι οποίοι ήθελαν να μάθουν αν είχα να μοιραστώ τίποτα μυστικά για τη Γουόλ Στριτ. Είχαν διαβάσει το βιβλίο μου ως εγχειρίδιο χρήσης.

Επί δύο δεκαετίες μετά την αποχώρησή μου περίμενα ότι θα 'βλεπα το τέλος της Γουόλ Στριτ όπως την ήξερα. Τα εξωφρενικά μπόνους, οι ορδές ανεξέλεγκτων διαπραγματευτών, το σκάνδαλο που βύθισε την Drexel Burnham, το σκάνδαλο που κατέστρεψε τον Τζον Γκούτφρεντ κι αποτέλειωσε τη Salomon Brothers, η κρίση που προκλήθηκε μετά την κατάρρευση της Long-Term Capital Management του πάλαι ποτέ αφεντικού μου, του Τζον Μεριγουέδερ, η φούσκα του ίντερνετ: ξανά και ξανά, το χρηματοπιστωτικό σύστημα σιγματιζόταν με κάποιον συγκεκριμένο τρόπο. Όμως οι μεγάλες τράπεζες της Γουόλ Στριτ που βρίσκονταν στο επίκεντρό του εξακολουθούσαν να μεγαλώνουν, μαζί με τα χρηματικά ποσά που παραχωρούσαν σε εικοσιεξάχρονους για να εκτελούν εργασίες χωρίς προφανή κοινωνική χρησιμότητα. Η επανάσταση της αμερικανικής νεολαίας ενάντια στην κουλτούρα του χρήματος δεν έγινε ποτέ. Γιατί να μπει στον κόπο ν' ανατρέψεις τον κόσμο των γονιών σου, όταν μπορείς να τον αγοράσεις και να τον ξεπουλήσεις κομμάτι κομμάτι;

Κάποια στιγμή σταμάτησα να περιμένω. Θεώρησα δεδομένο ότι κανένα σκάνδαλο, καμιά ανατροπή δεν ήταν αρκετά μεγάλη ώστε να βουλιάξει το σύστημα.

Και τότε εμφανίστηκε η Μέρεντιθ Γουίτνι, η οποία είχε πολλά να πει. Η Γουίτνι ήταν μια άσημη αναλύτρια χρηματοπιστωτικών εταιρειών σε μια άσημη χρηματοπιστωτική εταιρεία, την Oppenheimer and Co., η οποία στις 31 Οκτωβρίου του 2007 έπαψε να είναι άσημη. Εκείνη τη μέρα προέβλεψε ότι η Citigroup είχε κακοδιαχειριστεί σε τέτοιο βαθμό τις υποθέσεις της, ώστε θα έπρεπε να μειώσει δραστικά το μέρισμά της ή να χρεοκοπήσει. Ποτέ δεν είναι

απόλυτα σαφές τι προκαλεί τι στο εσωτερικό της αγοράς μετοχών την κάθε δεδομένη ημέρα, αλλά ήταν αρκετά σαφές ότι στις 31 Οκτωβρίου η Μέρεντιθ Γουίτνι προκάλεσε την κατάρρευση της αγοράς μετοχών χρηματοπιστωτικών εταιρειών. Μέχρι να λήξει η συνεδρίαση, μια γυναίκα την οποία κατά βάση κανείς δεν γνώριζε, και την οποία οι πάντες θα μπορούσαν να 'χουν αγνοήσει θεωρώντας τη μηδενικό, είχε κόψει 8% από τις μετοχές της Citigroup και 390 δισεκατομμύρια δολάρια από την αξία της αμερικανικής αγοράς μετοχών. Τέσσερις μέρες αργότερα παραιτήθηκε ο διευθύνων σύμβουλος της Citigroup, ο Τσακ Πρινς. Δύο εβδομάδες αργότερα η Citigroup μείωνε δραστικά το μέρισμά της.

Από εκείνη τη στιγμή, η Μέρεντιθ Γουίτνι έγινε σαν την E. F. Hutton: όταν μιλούσε, όλοι άκουγαν. Το μήνυμά της ήταν ξεκάθαρο: αν θέλετε να μάθετε τι πραγματικά αξίζουν αυτές οι εταιρείες της Γουόλ Στριτ, ρίξτε μια ψύχραιμη, αυστηρή ματιά στα σκατένια στοιχεία ενεργητικού που κατέχουν με δανεικό χρήμα, και φανταστείτε τι λεφτά θα 'πιαναν αν αναγκάζονταν να βγουν στο σφυρί. Τα τεράστια πλήθη των υψηλά αμειβόμενων απόμων που εργάζονταν σε αυτές δεν άξιζαν, κατά την άποψή της, τίποτα. Στους ισχυρισμούς τραπεζιτών και χρηματιστών ότι είχαν ξεπεράσει τα προβλήματά τους με την τάδε απομείωση στοιχείων ενεργητικού ή τη δεινά αύξηση κεφαλαίου, εκείνη αντιπαρέθετε καθ' όλη τη διάρκεια του 2008 τον δικό της ισχυρισμό: *Κάνετε λάθος. Εξακολουθείτε να μην παραδέχεστε πόσο άσχημα έχετε κακοδιαχειριστεί τις επιχειρήσεις σας. Εξακολουθείτε να μην αναγνωρίζετε ζημιές δισεκατομμυρίων δολαρίων από τα subprime ενυπόθηκα ομόλογα. Η αξία των χρεογράφων σας είναι εξίσου πλασματική με την αξία των ανθρώπων σας.* Οι ανταγωνιστές της κατηγορούσαν τη Γουίτνι υποστηρίζοντας ότι ήταν υπερτιμημένη: οι ιστολόγοι την κατηγορούσαν υποστηρίζοντας ότι ήταν τυχερή. Κατά βάση, ήταν σωστή: είχε δίκιο – αν και παραμένει το γεγονός ότι, εν μέρει, μάντευε. Δεν ήταν δυνατόν να ξέρει τι θα πάθαιναν οι συγκεκριμένες εταιρείες της Γουόλ Στριτ ή ακόμα και το μέγεθος των ζημιών τους

στην αγορά subprime ενυπόθηκων ομολόγων. Ούτε οι ίδιοι οι διευθύνοντες σύμβουλοι δεν ήξεραν. «Είτε αυτό ισχύει, είτε είναι όλοι τους ψεύτες» έλεγε η Γουίτνι· «υποθέτω, όμως, ότι πραγματικά δεν ξέρουν».

Είναι, βέβαια, προφανές ότι τη Γουόλ Στριτ δεν τη βούλιαξε η Μέρεντιθ Γουίτνι. Εκείνη είχε απλώς εκφράσει με τον πιο ξεκάθαρο και θορυβώδη τρόπο μια άποψη η οποία, όπως αποδείχτηκε, προκαλούσε μεγαλύτερη ανατροπή στο κοινωνικό κατεστημένο απ' ό,τι, ας πούμε, οι πάμπολλες εκστρατείες διαφόρων γενικών εισαγγελιών της Νέας Υόρκης ενάντια στη διαφθορά της Γουόλ Στριτ. Αν τα σκάνδαλα αρκούσαν για να καταστρέψουν τις μεγάλες τράπεζες επενδύσεων της Γουόλ Στριτ, αυτές θα είχαν εξαφανιστεί από καιρό. Αυτή η γυναίκα δεν έλεγε ότι οι τραπεζίτες της Γουόλ Στριτ ήταν διεφθαρμένοι. Έλεγε ότι ήταν ηλίθιοι. Οι άνθρωποι που ήταν επιφορτισμένοι με την κατανομή των κεφαλαίων δεν ήξεραν, προφανώς, ούτε πώς να διαχειριστούν τα δικά τους.

Ομολογώ ότι κάπου μέσα μου σκέφτηκα: *Αν είχα μείνει στο χώρο θα μπορούσα να έχω κι εγώ προκαλέσει μια τέτοια καταστροφή.* Πρωταγωνιστές στο μπάχαλο της Citigroup ήταν οι ίδιοι άνθρωποι με τους οποίους είχα δουλέψει στη Salomon Brothers· κάποιοι ήταν μαζί μου στα εκπαιδευτικά σεμινάρια της τράπεζας. Κάποια στιγμή δεν μπόρεσα να κρατηθώ άλλο: τηλεφώνησα στη Μέρεντιθ Γουίτνι. Ήταν τον Μάρτιο του 2008, λίγο πριν από την κατάρρευση της Bear Stearns, όταν η τελική έκβαση της υπόθεσης ήταν ακόμα ρευστή. Αν έχει δίκιο, σκέφτηκα, αυτή μπορεί να είναι πραγματικά η στιγμή που ο χρηματοπιστωτικός κόσμος θα ξαναμπει στο κουτί από όπου είχε δραπετεύσει στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Ήμουν περιέργως να διαπιστώσω αν τα όσα έλεγε έστεκαν, αλλά ήθελα και να μάθω ποια ήταν η προέλευση αυτής της νεαρής γυναίκας που γκρέμιζε την αγορά μετοχών κάθε φορά που άνοιγε το στόμα της.

Είχε μπει στη Γουόλ Στριτ το 1994, έχοντας αποφοιτήσει από το Τμήμα Αγγλικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Brown. «Έφτασα στη Νέα Υόρκη

και δεν ήξερα καν ότι υπήρχε κάτι που λέγεται έρευνα» μου είπε. Κάποια στιγμή έπιασε δουλειά στην Orpenheimer and Co., και τότε στάθηκε απίστευτα τυχερή: την εκπαίδευσε ένας άνθρωπος ο οποίος δεν τη βοήθησε να εδραιώσει μόνο τη σταδιοδρομία, αλλά και την κοσμοθεωρία της. Το όνομά του, μου είπε, ήταν Στιβ Έισμαν. «Ένα από τα ωραιότερα πράγματα που μου συνέβησαν μετά την πρόβλεψή μου για τη Citi» είπε «ήταν που μου τηλεφώνησε ο Στιβ και μου είπε πόσο περήφανος ένιωθε για μένα». Καθώς δεν είχα ακούσει ποτέ να γίνεται λόγος για τον Στιβ Έισμαν, δεν το έλαβα σοβαρά υπόψη.

Έπειτα, όμως, διάβασα την είδηση ότι ένας ελάχιστα γνωστός διαχειριστής κεφαλαίων αντιστάθμισης κινδύνων, ονόματι Τζον Πόλσον, είχε βγάλει καμιά εικοσαριά δισεκατομμύρια δολάρια για λογαριασμό των επενδυτών του και σχεδόν τέσσερα δισεκατομμύρια δολάρια για δικό του λογαριασμό. Κανείς ποτέ δεν είχε βγάλει τόσα πολλά λεφτά τόσο γρήγορα στη Γουόλ Στριτ. Επιπλέον, τα είχε καταφέρει ποντάροντας στην πώση εκείνων ακριβώς των subprime ενυπόθηκων ομολόγων που τώρα βούλιαζαν τη Citigroup και κάθε άλλη μεγάλη τράπεζα επενδύσεων της Γουόλ Στριτ. Οι τράπεζες επενδύσεων της Γουόλ Στριτ είναι σαν τα καζίνα του Λας Βέγκας: ορίζουν τις πιθανότητες. Ο πελάτης που εμπλέκεται σε παίγνια μηδενικού αθροίσματος εναντίον τους μπορεί πού και πού να κερδίζει, ποτέ όμως συστηματικά, και ποτέ τόσο εντυπωσιακά ώστε να χρεοκοπήσει το καζίνο. Κι όμως, ο Πόλσον ήταν πελάτης της Γουόλ Στριτ. Βλέπαμε να αναπαράγεται η ίδια ακριβώς ανικανότητα της οποίας η επισήμανση είχε κάνει γνωστή τη Μέρεντιθ Γουίτνι. Το καζίνο είχε κάνει μια πάρα πολύ εσφαλμένη εκτίμηση των πιθανοτήτων στο ίδιο του το παιχνίδι – και τουλάχιστον ένα άτομο το είχε αντιληφθεί. Πήρα ξανά τηλέφωνο τη Γουίτνι για να τη ρωτήσω, όπως ρωτούσα και άλλους, αν γνώριζε κάποιον που να 'χει προβλέψει τον κατακλυσμό στην αγορά subprime ενυπόθηκων δανειών, με αποτέλεσμα να βρεθεί εκ των προτέρων σε θέση να πλουτίσει από αυτόν. Ποιος άλλος, άραγε, είχε αντιληφθεί, προτού το πάρει πρέφα το καζίνο,

ότι ο τροχός της ρουλέτας είχε αρχίσει να γίνεται προβλέψιμος; Ποιος άλλος από το εσωτερικό του μαύρου κουτιού που λέγεται σύγχρονος χρηματοπιστωτικός κόσμος είχε αντιληφθεί τα ψεγάδια των μηχανισμών του;

Ήταν τέλη του 2008. Είχε ήδη σχηματιστεί ένας μακρύς και ολοένα αυξανόμενος κατάλογος ειδημόνων που ισχυρίζονταν ότι είχαν προβλέψει την καταστροφή, όμως ο αριθμός των ανθρώπων που το είχαν όντως κάνει ήταν πολύ μικρότερος. Από αυτούς, ακόμα λιγότεροι είχαν το θάρρος να ποντάρουν στο όραμά τους. Δεν είναι εύκολο να κρατάς αποστάσεις από τη μαζική υστερία –να πιστεύεις ότι τα περισσότερα απ’ όσα διαβάζεις στις οικονομικές ειδήσεις είναι λάθος, να πιστεύεις ότι οι σημαντικότεροι άνθρωποι του χρηματοπιστωτικού κλάδου είτε λένε ψέματα είτε αυταπατώνται– χωρίς να παραφρονήσεις. Η Γουίνι μού ανέφερε πρόχειρα, από μνήμης, πέντ’ έξι ονόματα, κυρίως επενδυτές τους οποίους είχε συμβουλευσει η ίδια. Στο μέσο της λίστας φιγουράριζε ο Τζον Πόλσον. Στην κορυφή ο Στιβ Έισμαν.